แร่แห่งความขัดแย้ง: การกลับมาของปัญหาสิทธิมนุษยชนที่แฝงเร้นท่ามกลางยุค 4.0

Conflict Mineral: Rise of the Human Right Issue Camouflaged in the Midst of 4.0 Era

ณัชชา สุขะวัธนกุล[1] และภาณุพงศ์ เฉลิมสิน[2]

Nutcha Sukhawattanakun and Panupong Chalermsin

(Received: August 13, 2021, Revised: March 11, 2022, Accepted: March 18, 2022)

บทคัดย่อ

ในยุคปัจจุบันผู้คนทั่วโลกต่างเพลิดเพลินกับการใช้และเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งขับเคลื่อนไปด้วยความทันสมัยในยุค 4.0 แต่จะมีสักกี่คนตระหนักถึงความสำคัญของวัตถุดิบซึ่งถูกนำมาใช้ในการผลิตข้าวของเครื่องใช้ในตลาดโลกทุกวันนี้ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำผู้อ่านชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ ผู้ประกอบการ บุคลากรในกระบวนการผลิตแร่และบุคคลทั่วไปได้ทำความรู้จักกับ แร่แห่งความขัดแย้ง (Conflict Minerals) โดยวิเคราะห์ถึงนิยาม ประวัติความเป็นมา แนวนโยบาย กฎหมายและระเบียบปฏิบัติ โดยการนำแนวความคิดเรื่องความเหลื่อมล้ำของสิทธิมนุษยชนซึ่งซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ผลิตภัณฑ์ที่ผู้คนใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน มาวิเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีการประกอบการอย่างรับผิดชอบต่อสังคมของ OECD Guidance (The Organization for Economic Co-operation and Development) แห่งสหประชาชาติ รวมถึงบทบัญญัติทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็น ร่างข้อบังคับสหภาพยุโรปหรือบทกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค Dodd Frank แห่งสหรัฐอเมริกา (The Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act 2010) มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ และความคาดหวังในอนาคตต่อการพัฒนาหลักปฏิบัติร่วมกันทั้งในระดับสากลและในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์พบว่าแม้จะมีการกำหนดแนวนโยบายซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาดังกล่าวในระดับสากล รวมถึงการมีกฎหมายบังคับใช้ในบางประเทศ หากแต่ยังคงปรากฏการเล็ดลอดเข้ามาของแร่แห่งความขัดแย้งผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วทุกภูมิภาคในโลก อาจถึงเวลาที่เวทีนานาชาติจะต้องตระหนักถึงการมีอยู่ของแร่แห่งความขัดแย้งและร่วมมือกันหาทางออกไม่ว่าโดยการเพิ่มความแข็งแกร่งเชิงนโยบาย ระบบการตรวจสอบแร่ที่ละเอียดและเข้าถึงกระบวนการผลิตมากกว่าเก่า หรือการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือทางกฎหมายเพื่อลดช่องว่างดังว่านั้น

[1] อาจารย์ประจำ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, เลขที่ 15 ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, อีเมล nutcha.s@psu.ac.th.

Lecturer, Faculty of Law, Prince of Songkla University, 15, Hat Yai, Songkhla 90110, Email: nutcha.s@psu.ac.th.

[2] อาจารย์ประจำ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, เลขที่ 15 ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110, อีเมล panupong.ch@psu.ac.th.

Lecturer, Faculty of Law, Prince of Songkla University, 15, Hat Yai, Songkhla 90110, Email: panupong.ch@psu.ac.th.

คำสำคัญ: แร่แห่งความขัดแย้ง, การกำกับตรวจสอบแร่ปลอดความขัดแย้ง

Abstract

In modern times, people around the world are enjoying the varieties and the know how of new technologies driven by modernity in the 4.0 era, but how many people are aware of the importance of raw materials used in the manufacture of those fancy objected among the world market place. This academic article is mainly aimed at introducing Thai readers such as academics, entrepreneurs, personnel in mineral processing and the general public to acknowledge the exist of Conflict Minerals. The article addresses and analyzes the definition, history background, policies, laws and regulations related to this issue. The core theory adopted to narrate the notion of human rights inequality hidden underneath the products that people use in daily life is OECD Guidance (The Organization for Economic Co-operation and Development). This theory focuses on entrepreneurship social responsibility including legal provisions such as EU draft regulation and US Dodd Frank statute (The Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act 2010). Those rules of law have been applied as a framework for analysis the conflict mineral situations also future expectations for the development of common practices toward this issue both internationally and in Thailand.

The outcomes of the analysis revealed that despite the determination of policy relating to such issues has been applied not only the international level but also the domestic law in some countries, conflict minerals have continued to be smuggling through various channels in Thailand and in other countries. It is time for the international forum to recognize the existence of conflict minerals and work together to find solutions. To reach that goal, the cooperation across all regions of the world must be implemented by strengthening policy, setting mineral inspection system and accessing to more production processes or strictly enforcing legal tools to bridge that gap.

Keywords: Conflict Mineral, Governance of Conflict Mineral

1. บทนำ

“Armed men have been free to exploit minerals away from any eyes. The formula for exploitation has been to attack civilians. To do that, they harm the women. When women

are raped, the men are forced to flee, the children can't survive, and the village is abandoned – then the area is free for exploitation." [3]

เรื่องราวของแร่แห่งความขัดแย้งที่จะได้อภิปรายในบทความวิชาการฉบับนี้นั้นมีจุดเริ่มต้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (The Democratic Republic of the Congo, DRC) หรือประเทศที่มีพรมแดนติดกัน เป็นที่รู้จักกันในชื่อ"กลุ่มประเทศที่ครอบคลุม" แร่สี่ชนิดที่ถูกจัดเข้าเป็นแร่แห่งความขัดแย้งอันจะได้กล่าวถึงต่อไปล้วนแล้วแต่ถูกใช้ในวงกว้างในทางอุตสาหกรรมไม่ว่าจะเป็นการผลิตเครื่องจักร เครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานพาหนะและเครื่องสำอาง ตัวอย่างเช่น บริษัท **Apple, Boeing Airbus หรือ Intel ฯลฯ**

ซึ่งเห็นได้ชัดว่าแร่แห่งความขัดแย้งดังกล่าวอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลกอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ รากเหง้าของปัญหาซึ่งจะได้เรียบเรียงไว้ในส่วนของประวัติความเป็นมาอาจสรุปโดยย่อความว่าเกิดขึ้นที่กลุ่มประเทศในแถบทวีปแอฟริกาซึ่งเป็นแหล่งที่ผลิตแร่ดังกล่าวได้ในปริมาณมากแต่ในขณะเดียวกันแหล่งผลิตอาทิ เช่น เหมืองในกลุ่มประเทศดังกล่าวได้กลายมาเป็นแหล่งของเงินทุนสำหรับกลุ่มติดอาวุธ นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำลายสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่า**พื้นฐานของเรื่องเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความโปร่งใส ห่วงโซ่อุปทานของแร่ และสิทธิมนุษยชน** รวมถึงเป็นภัยที่สนับสนุนความขัดแย้งระหว่างประเทศในรูปแบบอื่น ๆ อีกด้วย[4]

การผลิตแร่ภายใต้กระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบต่อความมั่นคงระดับชาตินี้อันเกิดจากการใช้แรงงานผิดกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำเหมือง หรือการผลิตแร่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มติดอาวุธโดยถูกแปรสภาพเป็นทุนในการก่ออาชญากรรม ในอดีตน้อยคนจะให้ความสำคัญหรือสนใจกับประเด็นปัญหาที่แฝงมากับสิ่งของเหล่านี้ เนื่องจากการเปิดเผยและให้ข้อมูลเรื่องแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตแตกต่างจากในยุคปัจจุบันซึ่งผู้บริโภคเองนั้นให้ความสนใจถึงสิทธิของตนที่จะได้รับทราบข้อมูลมากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวงการสื่อในระดับสากลอาจคุ้นตากับ **หลักเกณฑ์ Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act**[5] ซึ่งกล่าวถึงการต่อต้านการนำเข้า การซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนแร่ซึ่งมีที่มาจาก **Process Conflict Mineral** หรือถูกประเมินว่าเป็นแร่กลุ่ม DRC (กลุ่มแร่ที่ผลิตจากกลุ่มประเทศคองโกและมีที่มาในการผลิตไม่โปร่งใส) อันจะได้กล่าวถึงในหลักกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาแร่แห่งความขัดแย้งต่อไป

ทั้งนี้เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคทั่วโลกและสนองความเป็นอยู่อย่างสงบและปกติสุขของมวลมนุษยชาติ องค์การสหประชาชาติได้รับรองข้อกำหนดที่สอดรับกับหลักเกณฑ์การป้องกันการใช้แร่กลุ่มดังกล่าวผ่านระบบห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ทั่วโลก **นิยามของ Supply Chain หรือห่วงโซ่อุปทาน**ที่

---

[3] Archbishop Francois Rusengo, *Progress and Challenges on Conflict Minerals*, Retrieved July 3, 2021, from https://enoughproject.org/special-topics/progress-and-challenges-conflict-minerals-facts

[4] Nicholas Garrett and Harrison Mitchell, *Trading conflict for development*, Retrieved July 3, 2021, from https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08b6ced915d3cfd000ce4/trade-conflict-development.pdf

[5] DODD-FRANK WALL STREET REFORM AND CONSUMER PROTECTION ACT, PUBLIC LAW 111–203 2010

เกี่ยวข้องกับประเด็นแร่แห่งความขัดแย้งและจำต้องพิจารณาถึง หมายความรวมถึงตั้งแต่กระบวนการผลิตแร่ต้นทาง การขนส่งแร่ การแปรรูปแร่ในกระบวนการอุตสาหกรรม การนำเข้าและส่งออกแร่ การนำส่งแร่ไปสู่ตลาด บริษัทห้างร้านต่าง ๆ

หากจะได้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบห่วงโซ่อุปทานกับหลักสิทธิมนุษยชนและบทบาทของกฎหมายอย่าง Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act ในการจำกัดปัญหาจากการใช้ conflict mineral รวมถึงประเด็นเรื่องการเปิดเผยข้อมูลและรายงานด้านความยั่งยืนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Sustainability Disclosure) การเปิดเผยข้อมูลเรื่องความโปร่งใสเกี่ยวข้องกับ Supply Chain คือการเผยแพร่ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและบรรษัทภิบาลในกระบวนการใช้แร่ ที่วัดและประเมินประสิทธิภาพองค์กรอย่างเป็นระบบโดยองค์กร Responsible Minerals Initiative (RMI) ซึ่งสะท้อนศักยภาพระยะยาวของธุรกิจแร่ที่ดีและเป็นที่ยอมรับในประเทศไทยและจะเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาธุรกิจแร่ที่เป็นมิตรกับหลักคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างมีนัยยะสำคัญ

โดยการเผยแพร่ชุดหลักการนี้ถึงแนวทางในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับแร่ซึ่งต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรง ในแต่ละขั้นตอนควรดำเนินการอย่างไรบ้าง เช่น แต่ละภาคส่วนควรรายงานวิธีจัดการกับแร่กลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นทางการผ่านการออกนโยบายบริษัท การจัดหาแร่เข้าสู่กระบวนการผลิตควรกระทำอย่างมีความรับผิดชอบ สิ่งนี้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการทั่วโลกมิใช่เป็นเพียงทางเลือก อีกทั้งเพื่อให้แน่ใจว่าห่วงโซ่อุปทานไม่ได้มีขั้นตอนใดมาจากแร่ชนิดดังกล่าว[6] เป็นต้น

ในส่วนขององค์กรและความร่วมมือต่าง ๆ บริษัทผลิตและค้าแร่ทั่วโลกรวมถึงในประเทศได้ขยายความพยายามในการติดตามการจัดหาแร่ทั้งหมดที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ อีกทั้งกลุ่มผู้ผลิตสินค้ายักษ์ใหญ่ อาทิ เช่น บริษัทเครือ Apple, Microsoft, Intel, Shell หรือ Boeing ยังมุ่งมั่นที่จะจัดหาแร่อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อการจัดหาแร่อย่างมีจริยธรรมและยั่งยืนผ่านหลักเกณฑ์การตรวจสอบสถานะที่ขยายออกไปนอกเหนือขอบเขตของแร่ที่มีความขัดแย้งจากประเทศที่ได้รับการคุ้มครองและยังทำความเข้าใจเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มเติมที่ระบุไว้ในแนวทางการตรวจสอบสถานะแร่ของ **OECD**[7]

เมื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมา บทนิยาม บทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาองค์กรและความร่วมมือทั้งภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการการลดปัญหาแร่แห่งความขัดแย้งแล้วนั้น ถึงแม้ว่าเริ่มมีความตื่นตัวจากทั้งภาครัฐ เอกชนและประชนทั่วไปแต่ยังคงจำกัดอยู่ในวงแคบมาก แม้แต่นักวิชาการในด้านนี้โดยตรงเองก็ดี ดังนั้นควรจะได้เริ่มประมวลที่มาที่ไป แนวนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องและความคาดหวังต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กลั่นกรองและสร้างบรรทัดฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศออกมาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้แก่ประเทศทั้งหลายซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแร่แห่งความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นแหล่งผลิต แหล่งพักสินค้า จุดแลกเปลี่ยนและนำเข้าส่งออกสินค้าหรือประเทศปลายทางผู้ใช้แร่แห่งความ

---

[6] ณัชชา สุขะวัธนกุล, แร่ธาตุแห่งความขัดแย้ง: เมื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนแฝงมากับระบบอุตสาหกรรม, *กรุงเทพธุรกิจ* (23 ตุลาคม 2563)

[7] OECD, *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas: Third Edition*, (Paris: OECD Publishing, 2016), p. 3.

ขัดแย้งดังกล่าวก็ดี ได้นำไปปรับใช้ แก้ไขและบังคับใช้ต่อกฎหมายภายในประเทศของตนร่วมด้วย บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประเด็นแร่แห่งความขัดแย้งให้ผู้อ่านชาวไทยได้รู้จักและตระหนักถึงปัญหานี้ร่วมกัน อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการลดช่องว่างและความเสี่ยงของประเด็นปัญหาดังกล่าวได้

2. ประวัติความเป็นมา

หากจะกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของแร่แห่งความขัดแย้ง เป็นเวลากว่าหนึ่งศตวรรษที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of the Congo) ถูกแทรกแซงจากความขัดแย้งในภูมิภาค สาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งที่ปะทุขึ้นคือการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติอันมหาศาล ในปัจจุบันพื้นที่แถบคองโกตะวันออกถือเป็นแหล่งแร่ซึ่งกลุ่มติดอาวุธใช้เป็นฐานที่มั่นในการสร้างและหมุนเวียนเงินทุนเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการก่อวินาศกรรมต่าง ๆ รวมถึงควบคุมประชากรในท้องถิ่นของประเทศด้วยการบังคับขู่เข็ญให้ทำงาน อีกทั้งยังมีปัญหาการกดขี่ข่มเหงผู้หญิงร่วมด้วย[8] แนวทางปฏิบัติเหล่านี้ซึ่งรวมถึงการลักพาตัวและใช้แรงงานเด็กเพื่อไปเป็นกองกำลังทหารและแรงงาน เป็นวิธีการซึ่งทำให้กลุ่มติดอาวุธสามารถควบคุมเหมือง เส้นทางการค้าและพื้นที่ยุทธศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างรัดกุม

กลุ่มติดอาวุธซึ่งอยู่เบื้องหลังการค้าใน**ยุค 3T1G**[9] กล่าวคือการผลิตดีบุก แทนทาลัม ทังสเตนรวมทั้งทองคำมีส่วนทำให้คองโกเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อันดับที่ 6 ตัวอย่างเช่น ดีบุกได้ประมาณร้อยละ 6 ถึง 8 ของโลก นอกจากนี้คองโกมีสัดส่วนการผลิตแทนทาลัม 15-20 เปอร์เซ็นต์ทั่วโลกซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนหนึ่งเนื่องจากการปิดเหมืองแทนทาลัมของประเทศออสเตรเลียซึ่งเคยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดในโลก โดยระบุเหตุผลว่าไม่สามารถแข่งขันกับการผลิตในอัตราที่ลดลงน้อยกว่าแอฟริกากลางโดยเฉพาะจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกได้ สำหรับทังสเตนคองโกยังคงเป็นผู้เล่นรายย่อยเพียง 2 ถึง 4 เปอร์เซ็นต์ของการผลิตทั่วโลก อย่างไรก็ตามแร่เหล่านี้เป็นแหล่งเงินทุนที่เพิ่มขึ้นสำหรับกลุ่มติดอาวุธ[10]อย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกันการผลิตทองคำของคองโกน้อยกว่าหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของการผลิตทั่วโลกหากแต่กลายเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญในเชิงการขับเคลื่อนกลุ่มผู้ควบคุมอยู่เบื้องหลังการผลิตอย่างมีนัยยะสำคัญ[11]

ห่วงโซ่อุปทานแร่จากเหมืองแร่ในคองโกเดินทางไปถึงตลาดทั่วโลกได้อย่างไร คำตอบคือผ่านการอำนวยความสะดวกในเส้นทางการขนส่งในตลาดมืดภายในกลุ่มประเทศที่ครอบคลุมนั่นเอง จากกระบวนการดังกล่าวทำให้กลุ่มติดอาวุธมีรายได้หลายร้อยล้านดอลลาร์ต่อปีจากการควบคุมและครอบงำการซื้อขายแร่หลักสี่ชนิดได้แก่ ดีบุก แทนทาลัม ทังสเตนและทองคำ เม็ดเงินจำนวนนี้ทำให้กองกำลังติดอาวุธสามารถซื้ออาวุธจำนวนมากและยังคงใช้ความรุนแรงต่อพลเรือนต่อไปอย่างโหดร้าย จากนั้นแร่ดังกล่าวจะถูกส่งออกและ

---

[8] Benjamin Coghlan, Pascal Ngoy, Flavien Mulumba, Colleen Hardy, Valerie Nkamgang Bemo, Tony Stewart, Jennifer Lewis, and Richard Brennan, *Mortality in the Democratic Republic of Congo: An ongoing crisis*, (New York: International Rescue Committee, 2018), pp. ii, 16.

[9] 3T stand for Tantalum, Tungsten and Tin; 1G means Gold

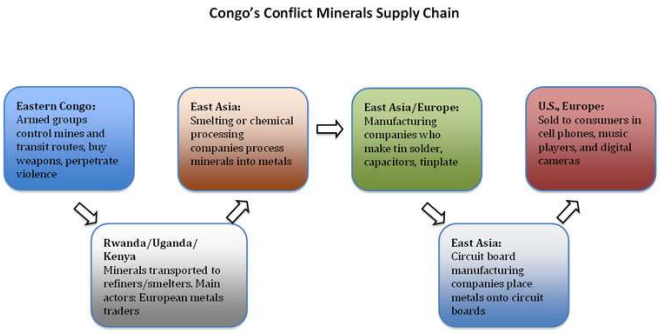
[10] Daniel Magnowski, Tin price spike shows Congo's growing origin role, *Reuters,* (2018, October 30)

[11] Daniel Magnowski, *Ibid.*

กระจายตัวไปยังประเทศเพื่อนบ้านอย่างผิดกฎหมายผ่านช่องทางการขนส่งแอบแฝงต่าง ๆ จากในภูมิภาคจะถูกส่งต่อไปยังพื้นที่นอกภูมิภาค อาทิ เช่น ผ่านท่าเรือของมอมบาซา เคนยาและดาร์เอสซาลาม แทนซาเนีย ส่วนใหญ่มีจุดหมายไปยังทวีปเอเชีย เช่น แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงทวีปอเมริกาและยุโรปบางประเทศเป็นต้น[12]

ขั้นตอนหลังจากนี้บริษัทต่าง ๆ จะรับซื้อแร่ดังกล่าว ซึ่งบริษัทแร่จะมีการแปรรูปและผสมแร่ทำให้เปลี่ยนสถานะเป็นแร่ที่ *"ถูกกฎหมาย" โดย*จะดำเนินการถลุงและแปรรูปเป็นโลหะชนิดอื่น ๆ บริษัทแปรรูปอาจซื้อแร่จากกลุ่มติดอาวุธอื่น ๆ ในคองโกตะวันออกและกองทัพคองโก เพื่อที่จะใช้ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เช่นตัวเก็บประจุ และแผงวงจร ในทางกลับกันส่วนประกอบเหล่านี้จะถูกส่งให้กับผู้ผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ขายดีที่สุด เช่น วิดีโอเกมส์และกล้องดิจิทัล และนำไปใช้ในการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่นโทรศัพท์มือถือ เครื่องเล่นเพลงแบบพกพา และคอมพิวเตอร์ รวมถึงยายนยนตร์และผลิตภัณฑ์ให้แสงสว่างต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้บริโภคจึงยังคงมีข้อสงสัยต่อความโปร่งใสของห่วงโซ่อุปทานแร่ว่าการซื้อหาผลิตภัณฑ์แต่ละครั้งไม่ได้เป็นการสนับสนุนกลุ่มติดอาวุธทางอ้อม[13] อย่างแท้จริงหรือไม่

ภาพที่ 1 เส้นทางการกระจายตัวของแร่แห่งความขัดแย้ง

[12] Dirk-Jan Koch and Sara Kinsbergen, Exaggerating unintended effects? Competing narratives on the impact of conflict minerals regulation, *Resources Policy*, 57 (2018) , 255- 263, Retrieved July 10, 2021, from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301420717302222?via%3Dihub

[13] Aloys Tegera and Dominic Johnson, *Rules for Sale: Formal and informal cross-border trade in Eastern DRC*, (Goma: Pole Institute, 2017), p. 40.

3. นิยามของแร่แห่งความขัดแย้ง

ภาพที่ 2 แร่แห่งความขัดแย้งทั้ง 4 ชนิด

ที่มา: European Commission, *Combatting conflict minerals*, Retrieved July 11, 2021, from https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/conflict-minerals-regulation/

ที่มาของความหมายแร่แห่งความขัดแย้งเกี่ยวเนื่องกับประวัติความเป็นมาของมัน กล่าวคือแร่ที่มีจุดกำเนิดจากความขัดแย้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (DRC) ทางตะวันออกโดยถูกขนานนามว่า *“แหล่งทุนสำหรับขุนศึก”* แร่ 3T1G เป็นแหล่งทุนสำคัญสำหรับกลุ่มติดอาวุธ กลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มผู้แบ่งแยกดินแดนที่ใช้ความรุนแรงซึ่งกระจายตัวไปทั่วภูมิภาค DRC เป็นเวลาหลายปี แร่ธาตุที่มีความขัดแย้งที่ขุดได้ในภูมิภาคนี้สามารถเคลื่อนย้ายผ่านสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน ออกสู่ศูนย์แปรรูปได้แก่ ประเทศซูดาน สาธารณรัฐแอฟริกากลาง สาธารณรัฐคองโกเอง ยูกันดา รวันดา บุรุนดี แองโกลา แซมเบีย และแทนซาเนีย ก่อนเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมแร่ในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตแร่แห่งความขัดแย้งตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางก็ตาม[14]

“Conflict Minerals”[15] หรือคำว่า **"แร่ที่มีความขัดแย้ง"** หมายถึงวัตถุดิบหรือแร่ธาตุที่มาจากส่วนใดส่วนหนึ่งของพื้นดินภายใต้เหมืองหรือแหล่งผลิตที่ถูกควบคุมโดยกลุ่มคนซึ่งมีพฤติกรรมแห่งความขัดแย้ง ซึ่งเมื่อการผลิต การนำส่งออก การซื้อขายแลกเปลี่ยนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง เชื้อชาติ การแบ่งแยกดินแดนแล้วนั้น การต่อต้านเชิงสิทธิมนุษยชนจึงเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการขุด การซื้อขายวัสดุเหล่านั้น และแปรรูปแร่ที่มีความขัดแย้งเหล่านี้ อันได้แก่ **ดีบุก (TIN) แทนทาลัม (TANTALUM) ทังสเตน (TUNGSTEN);("3T") และทองคำ(GOLD);(“1G”)** ซึ่งขุดได้ในพื้นที่ดังกล่าว ในทางวิทยาศาสตร์และธรณีวิทยาอาจรู้จักกันในชื่อทั่วไป Cassiterite (ดีบุก), Columbite-Tantalite หรือที่เรียกว่า Coltan (ซึ่งมาจากแทนทาลัม), Wolframite (ทังสเตน)และ ทอง (Gold) หรืออนุพันธ์แร่อื่นใดซึ่งมีต้นทางจากประเทศคองโกและประเทศเพื่อนบ้านภายได้เงื่อนไขดังกล่าว ปลายทางจะกระจายตัวไปอยู่ในผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์

---

[14] John Prendergast, *Can You Hear Congo Now? Cell Phones, Conflict Minerals, and the Worst Sexual Violence in the World*, Retrieved July 11, 2021, from https://enoughproject.org/reports/can-you-hear-congo-now-cell-phones-conflict-minerals-and-worst-sexual-violence-world

[15] European Commission, *Combatting conflict minerals*, Retrieved July 11, 2021, from https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/conflict-minerals-regulation/

สำหรับผู้บริโภคทั้งหมดรวมถึงผลิตภัณฑ์จากเครื่องประดับ ยานยนต์ อวกาศ อุปกรณ์ทางการแพทย์และอื่น ๆ อีกมากมาย[16]

4. บทบัญญัติทางกฎหมายและแนวนโยบาย

ภาพรวมการร่วมมือกันในเชิงกฎหมายคล้ายจะเป็นไปได้ด้วยดี แต่เมื่อพิจารณาจากสถิติจำนวนผู้ประกอบการ นักวิชาการหรือแม้แต่สื่อเองพบว่า กลุ่มคนและองค์กรซึ่งเข้าใจถึงประเด็นปัญหาเรื่องนี้ไม่ว่าในเชิงวิชาการ เชิงกฎหมาย เชิงเทคนิคหรือเชิงเศรษฐกิจยังมีอยู่น้อยมาก แม้ว่าจะมีกลุ่มประเทศอย่างสหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป หรือแม้แต่ในภูมิภาคเอเชีย เช่น ประเทศจีนซึ่งเป็นปลายทางในการรับซื้อและแปรรูปแร่ หรือแม้แต่ประเทศไทยเองที่ตระหนักถึงภัยแฝงเร้นนี้ แต่บรรทัดฐานของระบบตรวจสอบแร่ยังเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือเป็นทางเลือกให้แต่ละบริษัทจะดำเนินการออกนโยบายต่อเรื่อง Conflict Mineral หรือไม่ก็ได้ นอกจากนั้นการตรวจสอบยังมุ่งเน้นเฉพาะแร่ดิบและโลหะ ไม่รวมผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ธาตุที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่สองคือมาตรฐานการกำหนดว่าประเทศใดจะถูกจัดกลุ่มให้อยู่ในระดับเดียวกับ DRC บ้างกล่าวคือในประเทศไทยเองยังไม่ปรากฏหลักกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ (Legal Enforcement) ออกมาควบคุมและตรวจสอบแร่เลย มีแต่เพียงนโยบายของกลุ่มบริษัทแร่ที่ขานรับนโยบายสากลเท่านั้น[17]

ภาพที่ 3 ตามรอยแร่แห่งความขัดแย้ง

ที่มา: Hugo Kugiya, *New SEC rule forces manufacturers to disclose 'conflict minerals',* Retrieved July 17, 2021, from https://www.bizjournals.com/seattle/news/2012/10/11/new-sec-rule-forces-manufacturers-to.html

สำหรับมาตรการทางกฎหมายและหลักปฏิบัติสากลอันเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานี้ถูกกำหนดไว้ในเนื้อหาทางกฎหมายและข้อบังคับสองส่วนด้วยกันกล่าวคือ **กำหนดไว้ในมาตรา 1502 ของ“ The Dodd-Frank Wall Street พระราชบัญญัติปฏิรูปและคุ้มครองผู้บริโภค” รวมถึงกฎหมายในเครือและข้อกำหนด**

[16] The Enough Project Team and the Grassroots Reconciliation Group, *A Comprehensive Approach to Congo's Conflict Minerals*, (Washington: The Enough Project, 2019), p. 17.

[17] Nick Bates and Hilary Sunman, *Trading for Peace: Achieving security and poverty reduction through trade in natural resources in the Great Lakes area*, Retrieved July 17, 2021, from https://www.eldis.org/document/A42479

แห่ง OECD[18] Due Diligence Guidance ฉบับที่ 3 ได้รับการตีพิมพ์ในเดือนเมษายน 2016 ในปี 2010 สภาคองเกรสได้ผ่านกฎหมาย *Dodd-Frank Act* เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคชาวอเมริกันให้สร้างรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงสำหรับการเติบโตของงานและพยายามป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตการเงิน โดยบทบัญญัติที่กำกับดูแลและการจำกัดการใช้งานแร่แห่งความขัดแย้งของรัฐบาลคือมาตรา 1502 อันเกี่ยวกับแร่ที่ขัดแย้งกัน[19] นั่นเอง

กฎหมายฉบับนี้กำหนดหน้าที่ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลาย (Stakeholder) ในกระบวนการผลิตแร่ การขนส่งแร่ การนำเข้าและส่งออกแร่ การซื้อขายและส่งต่อแร่ในสหรัฐอเมริกามีการบังคับใช้และกำหนดบทลงโทษ และเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศต้นกำเนิดของแร่แห่งความขัดแย้งอย่างประเทศคองโกหรือประเทศจีนที่มีการนำกฎหมายส่วนนี้ไปอนุวัติการเป็นแนวทางในกฎหมายเรื่องแร่ของประเทศจีน

มาตรา 1502 แห่ง Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act ได้วางหลักเกี่ยวกับแร่ที่มีความขัดแย้งซึ่งเป็นมาตรการที่ส่งเสริมความโปร่งใสและเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่ท้าทายของสถานการณ์ในคองโก ในช่วงเปลี่ยนผ่านตั้งแต่ในช่วงปี 2010 อีกทั้งดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาในช่วงปี พ.ศ. 2555 ทำให้เกิดบรรทัดฐาน ข้อกำหนดในการรายงานสถานะของแร่สำหรับทุกบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายและผลิตแร่ในสหรัฐอเมริกาอย่างเปิดเผย

ผลิตภัณฑ์ซึ่งถูกรายงานหรือถูกพบว่ามีแร่ใด ๆ จากสี่แร่แห่งความขัดแย้งกันตาม Dodd-Frank มาตรา 1502 เป็นส่วนประกอบ เพื่อจะสนับสนุนความปลอดภัยและหลักนิติธรรมในภาคการขุดเจาะเหมืองของภูมิภาคต่าง ๆ โดยกำหนดให้บริษัทต่าง ๆ ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะทุกปีว่า 1G หรือแร่ 3T ใด ๆ ในห่วงโซ่อุปทานของตน มีต้นกำเนิดในคองโกหรือหนึ่งในเก้าประเทศเพื่อนบ้านหรือไม่ และหากเป็นเช่นนั้นให้อธิบายถึงมาตรการตรวจสอบสถานะที่ใช้เพื่อระบุแหล่งที่มาของแร่อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้หลักการนี้มิได้กำหนดข้อบังคับให้บริษัทเหล่านั้นต้องเลิกกิจการจากสาเหตุการพบแร่ต้องห้ามจากประเทศคองโกหรือแหล่งที่มาจากเหมืองที่มีประเด็นความขัดแย้ง กฎหมายเพียงกำหนดให้บริษัทแต่ละแห่งต้องรายงานเกี่ยวกับการจัดหาแร่และแนวปฏิบัติด้านการตรวจสอบสถานะเท่านั้น[20]

ในการนี้เพื่อจะได้ใช้วิเคราะห์ข้อจำกัดของกฎหมายจะได้อธิบายให้ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของหลักการ OECD ซึ่งมีมาก่อนในเรื่องความสุจริตในการทำธุรกิจแร่จนเมื่อครั้งที่ Dodd Frank ได้นำมาปรับใช้ในหลักการ (Implement End User) เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง ซึ่งส่วนมากจะปรากฏการบังคับใช้อยู่ใน

---

[18] Short for “The Organization for Economic Co- Operation and Development”

[19] **Section 1502 states**: “It is the sense of Congress that the exploitation and trade of conflict minerals originating in the Democratic Republic of the Congo is helping to finance conflict characterized by extreme levels of violence in eastern Democratic Republic of the Congo, particularly sexual- and gender-based violence, and contributing to an emergency humanitarian situation therein …”

[20] International Conference on the Great Lakes Region, The Pact on Security, Stability, and Development in the Great Lakes Region 2012.

สหรัฐอเมริกา หลักการของ Dodd-Frank ใช้บังคับเพื่อควบคุมและกำกับดูแลอย่างเคร่งครัดในเรื่องต่อไปนี้ การใช้แรงงานเด็ก (Child Labor), แรงงานบังคับ(Forced Labor), ค่าครองชีพ(Living Wages), การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) และกลุ่มที่มีความเปราะบาง (Vulnerable Group), การใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรมต่อแรงงาน (Harsh or Inhumane Treatment), การมีเสรีภาพในการจัดตั้งองค์กรและสิทธิที่จะมีอำนาจต่อรองของแรงงาน (Freedom of Association and Right to Collective Bargaining), จำนวนชั่วโมงในการถูกใช้แรงงานที่เหมาะสม (Working Hours) และประการสุดท้ายสัญญาจ้างแรงงานที่เป็นธรรม (Regular Employment)

OECD Guidance มีขอบเขตแนวทางการอ้างอิงครอบคลุมทั่วโลกและบังคับใช้กับระบบการผลิตแร่ทั้งหมด OECD นี้โดยคำแนะนำของมติสภา OECD แนะนำข้อมูลเพิ่มเติมของแร่กลุ่ม 3Ts และ 1G มีกรอบสำหรับการตรวจสอบสถานะโดยละเอียดเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดการกระบวนการผลิตแร่ที่มีความรับผิดชอบซึ่งรวมถึงดีบุก แทนทาลัมทังสเตนและทองคำตลอดจนทรัพยากรแร่อื่น ๆ ทั้งหมด แนวทางการตรวจสอบสถานะของ OECD สำหรับห่วงโซ่อุปทานของแร่ที่มีความรับผิดชอบจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งและพื้นที่ความเสี่ยงสูง จะชี้แจงว่าบริษัทต่างสามารถระบุและจัดการความเสี่ยงได้ดีขึ้นตลอดการจัดหาแร่ทั้งหมด จากคนงานเหมือง ผู้ส่งออกในพื้นที่ก็ดีและผู้แปรรูปแร่สู่การผลิตและบริษัทที่ใช้แร่ธาตุเหล่านี้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ของตนก็ดี คำแนะนำมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือให้บริษัทต่าง ๆ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศภายใต้สถานการณ์ของความขัดแย้งทางอาวุธ หลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดความขัดแย้งและปลูกฝังระบบการจัดหาแร่ที่โปร่งใส และสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรอย่างยั่งยืนในแต่ละภูมิภาค อีกทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนที่รับผิดชอบโดยตรงในสภาวะที่เปราะบางหลังความขัดแย้งในคองโก[21]

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย Dodd-Frank กับหลักการของ OECD Guidance **ทำหน้าที่เหมือนกัน**หากแต่ หลักการของ Dodd- Frank เป็นการนำส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ในเรื่องหลักสุจริตทางการค้าระหว่างประเทศจาก OECD มาขยายเป็นหลักเกณฑ์ตามมาตรา 1502 เพื่อมากำกับเฉพาะเรื่องแร่ในบทบัญญัติของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งอันสามารถบังคับใช้ร่วมกันได้ (บริษัทเอกชนอันประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเรื่องแร่ทั้งหมดในประเทศสหรัฐอเมริการวมถึงผู้ประกอบการอื่น ๆ ตลอดสายแร่จำต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายนี้) ขอบเขตของกฎหมายและหลักปฏิบัติทั้งสองฉบับจึงเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลัก Dodd-Frank มาตรา 1502 การปฏิรูปและจัดระบบที่เกี่ยวข้องได้นำไปสู่การปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญในระดับความโปร่งใสของกระบวนการสรรหาและผลิตแร่ขององค์กรและการลดจำนวนเหมืองที่เป็นต้นทางของความขัดแย้งสำหรับแร่ 3T ในคองโกตะวันออก ในปัจจุบันกว่า 75

[21] Enough Project, *11 Letters from Congolese Civil Society Groups in Support of the U.S. Conflict Minerals Law*, Retrieved July 22, 2021, from https://enoughproject.org/blog/seven-letters-congolese-groups-support-us-conflict-minerals-law

เปอร์เซ็นต์ของโรงหลอมและโรงกลั่นแร่ทั้งสี่แหล่งใหญ่ของโลกในขณะนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากองค์กรที่เชื่อถือได้ ก่อนหน้าการบังคับใช้บทบัญญัติ Dodd-Frank (มาตรา 1502) นั้น ไม่ปรากฏกลไกใดรับรองความแตกต่างของแร่อันเป็นเหตุแห่งความขัดแย้ง (เช่นเหมืองที่ควบคุมโดยกลุ่มติดอาวุธหรือกองทัพคองโก) ไม่มีข้อกำหนดด้านความโปร่งใสของรัฐบาลกลางสำหรับบริษัทที่มีความจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับแร่ที่มีความขัดแย้ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์เหล่านี้และสร้างตลาด**โดยกำหนดราคาของแร่ธาตุที่มีความขัดแย้ง** ให้ต่ำกว่าราคาของแร่ธาตุที่ไม่มีข้อขัดแย้ง ส่งผลให้การค้าแร่ดังกล่าวมีกำไรน้อยลง[22] ข้อจำกัดของ Dodd-Frankและผลในทางปฏิบัติซึ่งจากการศึกษายังมีปัญหาและไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่กล่าวคือประเด็นความโปร่งใส (**Transparency) ในการจัดการปัญหา Conflict Mineral** ดังจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

5. ความพยายามระหว่างประเทศ ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาด้วยมาตรการทางกฎหมาย

กระบวนการที่ประเทศไทยมีการนำเข้า Conflict Mineral และใช้ในการผลิตในประเทศไทยผ่านเข้ามาทางประเทศจีนหรือประเทศพม่าและจะถูกแปรรูปและส่งต่อไปยังโรงงานผลิตสินค้าที่ต้องใช้แร่ธาตุแห่งความขัดแย้งเป็นส่วนประกอบโดยที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมิได้ดำเนินธุรกิจตามแนวทางต่อต้านแร่แห่งความขัดแย้งอย่าง Dodd Frank และ OECD เนื่องจากมิได้มีกฎหมายแร่ของไทยฉบับใดบังคับเอาไว้ ข้อเสนอนี้จึงควรจะถูกนำไปปรับใช้กับกฎหมายไทยเรื่องการคัดกรองแร่ตั้งแต่ในส่วนของการนำเข้าส่งออกแร่ การซื้อขายแลกเปลี่ยนแร่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบและประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดแร่ที่สำคัญอันดับต้น ๆ ในโลก อาจกล่าวได้ว่า **Dodd-Frank ไม่อาจเทียบกับกฎหมายไทยฉบับใดได้เลย เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับแร่ของไทยมีเพียงอธิบายถึง** จดทะเบียนเหมือง ภาคหลวงหรือชนิดและคุณภาพของแร่เป็นต้น

ประเทศไทยเองนั้นจากที่ได้กล่าวไปข้างต้นถือได้ว่ามีส่วน มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแร่และกระบวนการผลิต นำเข้าและส่งออกทั้งทางตรงและทางอ้อม ครอบคลุมตั้งแต่ธุรกิจเกี่ยวกับตัวแร่โดยตรงและการผลิตสินค้าซึ่งมีแร่ที่มีความเสี่ยงเป็นแร่ต้องห้ามอยู่มากมาย ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้แร่ที่มีความขัดแย้งซึ่งมีผลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเป็นการสนับสนุนกลุ่มติดอาวุธและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคที่มีความเสี่ยงสูงอันเป็นต้นทางของแร่ หลากหลายบริษัทแร่ในประเทศไทยอาทิเช่น Thaisarco และ Taniobis ได้พัฒนานโยบายและนำร่อง การตรวจสอบระบบการเดินทางของแร่ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เป็นต้นว่าควบคุมและตรวจสอบตั้งแต่การนำเข้ามา ส่งออกไปรวมถึงระหว่างที่อยู่ภายใต้กระบวนการผลิตในโรงงานในไทยอีกด้วย[23] โดยมีการกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบอ้างอิงจากหลักการของ OECD เป็นต้นแบบ

---

[22] U.N. Security Council, Op. cit., pp. 22-23; Nicholas Garrett and Harrison Mitchell, Congo Rebels Cash in on Demand for Tin, *Financial Times* (2018, March 5).

[23] Nicholas Garrett, *Artisanal Cassiterite Mining and Trade in North Kivu: Implications for Poverty Reduction and Security*, (Washington DC: The World Bank, 2018), p. 32.

บริษัทแร่ที่ไม่จดทะเบียนในประเทศไทยจะหลุดจากหน้าที่นี้หรือไม่ ปัญหาอยู่ที่แม้ว่าภาคเอกชนผู้มีความเชี่ยวชาญในธุรกิจแร่ สัมผัส และรับทราบถึงสถานการณ์ของแร่ต้องห้ามว่าเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนและต้องใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบเป็นอย่างมากเพื่อมิให้ผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการเองตกเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการแร่ต้องห้ามโดยไม่รู้ตัว แต่ระดับความสอดคล้องในส่วนของภาครัฐนั้นยังไม่สอดรับกับหลักปฏิบัติที่ระดับสากลคาดหวังต่อแต่ละรัฐและความร่วมมือของเอกชนในรัฐนั้น ๆ หากจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีบรรทัดฐานทางกฎหมายออกมากำกับนโยบายต่อต้านแร่แห่งความขัดแย้ง ไม่มีการบังคับใช้หรือมีบทลงโทษที่เป็นรูปธรรมอย่างสมบูรณ์[24]

การตรวจสอบสถานะของแร่ที่เข้าสู่กระบวนการอุตสาหกรรมในประเทศไทยในปัจจุบัน รูปแบบและวิธีการคือแต่ละบริษัทหรือองค์กรจะกำหนดนโยบายของตนเองขึ้นมาโดยอ้างอิงบรรทัดฐานจาก OECD โดยตรงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติดังกล่าว มิใช่การกำหนดมาตรการเพื่อให้ตอบโจทย์ต่อกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแร่ แม้แต่ใน *พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560* เองนั้นก็มิได้บัญญัติถึงนิยามของคำว่า “แร่แห่งความขัดแย้ง” หรือพฤติการณ์ การบังคับใช้ของกฎหมายและบทลงโทษในเรื่องการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้แร่แห่งความขัดแย้งแต่อย่างใด ไม่ว่าเป็นการนำเข้า ส่งออก การซื้อขายแลกเปลี่ยนหรือการนำแร่เข้ามาใช้ในระบบอุตสาหกรรม[25]

อีกทั้งพรบ. แร่ฯ กับ พรบ. Dodd-Frank นั้นมีภารกิจและขอบเขตเนื้อหาที่ต่างกัน กฎหมายแร่ของไทยใช้เพื่อให้อนุญาตการสำรวจและผลิตแร่เป็นส่วนใหญ่ แต่กฎหมาย Dodd-Frank เป็นเรื่องที่มีการอิงประเด็นของของตลาดหลักทรัพย์ใช้เพื่อตรวจสอบการประกอบการโดยสุจริตทุกด้านของบริษัทจดทะเบียนอยู่ด้วย สิ่งนี้ทำให้ราคาแร่สูงขึ้น รวมถึงบริษัทแร่ในประเทศไทยหลายแห่งไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทย นอกจากนี้ไม่เป็นสมาชิกกับ OECD ทำให้เป็นเพียงภาคี ไม่ต้องถูกบังคับให้อนุวัติการกฎหมายภายในหรือบังคับใช้ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับนั้น

การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะช่วยคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้เพราะ หน่วยงาน RMI ตรวจสอบเอกสารนี้โดยเคร่งครัด โดยสิ่งที่จะตรวจสอบคือ ใบรับรองบริษัท (Company Certificate), ใบอนุญาตนำเข้าส่งออก (Export Import License), ใบอนุญาตทำเหมือง (Mining License), การประเมินคุณภาพเหมือง (Mine Assessment Report), การตรวจสอบและรายงานบัญชีเหมือง (Scope of Audit – Mine Assessment Report), การตรวจสอบการละเมิดแรงงาน (Serious Abuses Associated with the Extraction), การขนส่งและแลกเปลี่ยนแร่ (Transport or Trade of Minerals), การไม่สนับสนุนกลุ่มติดอาวุธไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม (Direct or Indirect Support to Non-State Armed Groups), การไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ใช้ความ

---

[24] Nicholas Garrett, Sylvia Sergiou, and Koen Vlassenroot, Negotiated Peace for Extortion: The Case of Walikale Territory in eastern DR Congo, *Journal of East African Studies*, 3 (1) (2019) , 1- 21, Retrieved July 24, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/233148193_Negotiated_Peace_for_Extortion_The_Case_of_Walikale_Territory_in_Eastern_DR_Congo

[25] เรื่องเล่าจากข้าวของ, *แร่แห่งความขัดแย้ง*, สืบค้นวันที่ 24 กรกฎาคม 2564, จาก http://kundaliniyogana.com/2019/09/02/แร่แห่งความขัดแย้ง/

รุนแรง (Direct or Indirect Support to Public or Private Security Forces), การตรวจสอบเรื่องการฉ้อโกงและการติดสินบนแหล่งต้นกำเนิดแร่(Bribery and Fraudulent Misrepresentation of the Origin of Minerals), งานด้านแผนสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Plan)

ตัวอย่างเช่นประเทศพม่าไม่สามารถจัดการเรื่องแร่แห่งความขัดแย้งได้และไม่ได้นำหลักการเรื่องการตรวจสอบความสุจริตทางการค้าโดย OECD รวมถึง Dodd - Frank มาบังคับใช้ ทางด้านประเทศคองโกสามารถจัดการสถานการณ์แร่แห่งความขัดแย้งได้ดี แต่ติดปัญหาการสู้รบในพื้นที่ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ของกระบวนการกำจัดแร่แห่งความขัดแย้งให้หมดสิ้นไปของประเทศคองโกจึงเป็นไปได้ช้า แร่ผิดกฎหมายถูกกดราคาซื้อและเอาไปสวมในเหมืองที่มีใบอนุญาตและมีกระบวนการผลิตที่ไม่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนแค่ซื้อมาขายไป กลับมาที่ข้อมูลการสำรวจพบว่าพรบ. แร่ฯ ของประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสิทธิมนุษยชนให้กับแรงงานในเหมืองผู้ผลิตแร่ (Audit Human Right in Thai Law) เนื่องจากหากต้องการที่จะตรวจสอบจริง ๆ ภาคเอกชนจะใช้ระบบ RMI แทน ในหัวข้อที่เชื่อมโยงหลักเกณฑ์ EIA หรือ EHIA ร่วมกับหลักเกณฑ์ Dodd - Frank ข้อสังเกตุประเทศไทยเองไม่พบแร่ดีบุก หรือวุลแฟรมในปริมาณมากอีกแล้ว เลยไม่มีการให้ความสำคัญที่จะตรวจสอบแร่แห่งความขัดแย้งอันเป็นที่มาของกฎหมายเท่าไหร่นัก มีเพียงพื้นที่เสมิงและนครศรีธรรมราชเท่านั้น

ผลของการที่ประเทศไทยไม่มีมาตรฐานทางกฎหมายกลางในระดับประเทศออกมาบังคับใช้คู่ขนานไปกับหลักการของ OECD Guidance แม้ว่าในทางความเป็นจริงหลักเกณฑ์นี้เป็นที่ยอมรับครอบคลุมไปทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มุ่งมั่นจะจัดการกับความเสี่ยงไม่ให้ผู้บริโภคในประเทศของตนได้รับผลกระทบจากแร่แห่งความขัดแย้ง ทำให้นโยบายนี้เพียงได้รับการทบทวน ตรวจสอบและอนุมัติโดยองค์กรหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแร่ในไทยในกลุ่มซึ่งมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการนำไปปฏิบัติเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งเพื่อให้เข้าใจได้โดยง่ายคือ แต่ละบริษัทจะต้องทำการตรวจสอบด้วยตัวเอง (Self- Auditing) โดยมิได้อ้างอิงกฎหมายภายในประเทศฉบับใด ปัญหาจึงมีว่านโยบายนี้ที่ได้รับการขานรับจากแต่ละบริษัทในไทยมีการตีความขอบเขตของการปฏิบัติไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องอย่างไร ผู้ใดหรือหน่วยงานใดของรัฐก็ดีหรือของเอกชนก็ดีจะมาเป็นผู้ตรวจสอบความได้มาตรฐานของการบังคับใช้นโยบายนี้เพราะไม่มีกฎหมายฉบับใดมากำกับหรือกำหนดให้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใด

ความคาดหวังของการใช้มาตรการคว่ำบาตรต่อแร่แห่งความขัดแย้งที่เล็ดลอดออกมาจากพื้นที่ที่มีความขัดแย้งทางตะวันออกของคองโกและภูมิภาคอื่น ๆ ในโลกที่มีกระบวนการได้มาซึ่งแร่ที่ขัดต่อหลักมนุษยธรรมเหมือนคองโก คือลดปริมาณการสนับสนุนกระบวนการได้แร่มาซึ่งขัดต่อศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของสังคมโลกทั้งทางตรงและทางอ้อม ในระดับสากลผู้มีส่วนได้เสียยังคงเฝ้ารอการประกาศการสำรวจ การตรวจสอบการแสวงหาผลประโยชน์และการค้าที่ผิดกฎหมายทั้งหมดกับทรัพยากรธรรมชาติ

การควบคุมและปรับใช้กฎหมายภายในประเทศของแต่ละรัฐให้ตอบโจทย์บรรทัดฐานในเรื่องแร่แห่งความขัดแย้ง บังคับใช้ มีบทลงโทษและหลักปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เป็นกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายในด้านการตรวจสอบศักยภาพด้านมนุษยธรรมที่อาจเกิดขึ้นจากการผลิตแร่ทั้งสี่ชนิดจากเหมืองทั่วทุกมุมโลก

ทั้งนี้มาตรการคว่ำบาตรดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนงานเหมืองแร่และครอบครัวของพวกเขามากถึง 2 ล้านคนเนื่องจากคนงานเหมืองเหล่านี้ทั้งหมดทำงานนอกกรอบกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องประสานประโยชน์และหาวิธีการให้กลุ่มคนเหมืองแร่ยังดำเนินชีวิตต่อไปได้ในขณะเดียวกันก็ใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาสกัดกั้นการเกิดขึ้นและมีอยู่ของแร่แห่งความขัดแย้งนี้

6. บทสรุป

หากพิจารณาความพยายามในการดำเนินการเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในคองโกตะวันออกอันเป็นต้นน้ำแห่งสถานการณ์แร่แห่งความขัดแย้ง (Conflict Mineral) ประเทศส่วนใหญ่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการใช้แร่นี้มีการตอบสนองต่อนโยบายการต่อต้านการใช้งานแร่แห่งความขัดแย้งเป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ระบบของการตรวจสอบการแทรกซึมของแร่แห่งความขัดแย้งไปในภาคอุตสาหกรรมและลงลึกไปให้ครอบคลุมแต่ละประเทศเป็นเรื่องที่ทำได้อย่างยากลำบาก อีกทั้งในบางประเทศที่แม้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแร่เป็นอย่างมากหากแต่นโยบายในเรื่องนี้ไม่สอดคล้องกับปัญหาแร่แห่งความขัดแย้ง หลายรัฐยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายและบรรทัดฐานในการจัดการกับความขัดแย้งนี้ รวมถึงยังไม่มีแนวทางที่กำหนดให้ภาคเอกชนปฏิบัติให้สอดคล้องกันในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดการกับแร่แห่งความขัดแย้งกันได้

ในเชิงของธุรกิจแม้ว่าหลายบริษัทและองค์กรผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้นำเข้าและส่งออกแร่จะหลีกเลี่ยงการซื้อชิ้นส่วนและวัตถุดิบใด ๆ ที่ทราบหรือสงสัยว่ามีส่วนผสมของแร่แห่งความขัดแย้งอยู่ รวมถึงแร่ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบ (Auditor) ว่าไม่มีเป้าหมายแอบแฝงที่จะสนับสนุนบรรดากลุ่มติดอาวุธที่เกี่ยวข้องกับขบวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต้นทาง เมื่อได้รับการตรวจสอบว่าแร่ดังกล่าวจากเหมืองหรือบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบสถานะว่าไม่เกี่ยวข้องกับ Conflict Mineral แล้วก็จะสามารถดำเนินกระบวนการผลิตหรือส่งต่อเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นได้เป็นต้น ความพยายามมีส่วนร่วมในการขจัดแร่แห่งความขัดแย้ง เช่น การตรวจสอบห่วงโซ่อุปทานดังกล่าว ในความเป็นจริงแล้วบริษัทต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นเพียงทางผ่าน (By Pass) ของแร่จึงยังไม่ถือเป็นการดำเนินการตามแนวนโยบายที่ระดับสากลประกาศไว้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกเหนือจากนี้ทั่วโลกยังคงมีความต้องการ (Demand) ต่อแร่กลุ่มนี้มากกว่ากำลังการผลิตที่มี (Supply) ส่งผลให้มีการใช้ช่องทางการสวมชื่อให้แก่แหล่งการผลิตแร่ เพื่อให้เหมืองแร่หรือโรงงานผลิตแร่เกิดความโปร่งใสว่ามิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการแร่แห่งความขัดแย้งซึ่งควบคุมได้ยากเพราะความต้องการใช้แร่กลุ่มนี้ในราคาต่ำยังมีอยู่นั่นเอง อีกทั้งในบางประเทศซึ่งมีมาตรฐานการและรูปแบบการผลิตแร่ออกมาในแบบเดียวกันกับกลุ่มประเทศคองโก เช่น มีปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานผิดกฎหมายเหมือนกัน ถูกควบคุมโดยกลุ่มติดอาวุธเหมือนกัน ดังเช่นในประเทศเพื่อนบ้านของเราบางประเทศแต่กลับไม่ถูกจัดกลุ่มให้เป็นประเทศหรือแหล่งผลิตแร่แห่งความขัดแย้งเป็นต้น ดังนี้จะเห็นได้ว่ายังปรากฏช่องว่างแห่งแนวนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายทั้งในและระหว่างประเทศในประเด็นนี้ “บริษัทแร่ในประเทศไทยบางบริษัทจึงขาดแรงจูงใจในการจัดการเรื่องแร่แห่งความขัดแย้งให้ถูกต้อง เนื่องจากยังไม่ส่งผลต่อภาพลักษณ์การลงทุนในเรื่องนี้เท่าใดนัก”

ประการสุดท้ายปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ คือความเสี่ยงในการติดสินบนและหลบหลีกการตรวจสอบโดยมาตรฐานของ OECD Guidance รวมถึงมาตรฐานการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกา ภายใต้หลักคิดของ Dodd-Frank ซึ่งเป็นแนวบรรทัดฐานที่ใช้ในการประเมินแร่แห่งความขัดแย้งระหว่างเหมืองแร่กับผู้ประกอบการ ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางประเทศ ทั้งนี้ในแต่ละรัฐการจัดการกับแนวนโยบายนี้ควรมีผลต่อการปฏิบัติให้สัมพันธ์กับกฎหมายภายในซึ่งอ้างอิงหลักกฎหมายดังกล่าวอย่างมีนัยยะสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นในทวีปแอฟริกาเองในสหรัฐอเมริกาหรือสหภาพยุโรป และภูมิภาคเอเชียซึ่งเป็นชุมทางใหญ่ของแร่แห่งความขัดแย้ง หากแต่ยังคงปรากฏประเทศซึ่งเข้าข่ายการเป็นแหล่งแร่แห่งความขัดแย้งอยู่อย่างต่อเนื่องเพราะรัฐนั้น ๆ รับหลักการมาแต่มิได้ดำเนินการต่อโดยการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องและบังคับใช้ รวมถึงกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเมิดกฎหมายในเรื่องแร่แห่งความขัดแย้งนั่นเอง

7. ข้อเสนอแนะ

หากอ้างอิงความเห็นของนักวิชาการต่างประเทศในประเด็นนี้จะเห็นว่า สิ่งที่แต่ละรัฐต้องการเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมแร่ที่ปราศจากแร่แห่งความขัดแย้งซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้คนในคองโกและภูมิภาคอื่น ๆ ในภาคส่วนของต้นทางผู้ผลิตและแรงงาน กล่าวคือมีส่วนช่วยผดุงความยุติธรรม ขจัดหรือลดทอนความรุนแรงที่ต้องทนมานานหลายปี รวมถึงมีส่วนช่วยในด้านของผู้ประกอบการ ผู้ใช้ ผู้นำเข้า ส่งออกให้มีมาตรฐานที่ชัดเจนให้ดำเนินการตามในการตรวจสอบและคัดกรองแร่ และเป็นผลดีต่อปลายทางอย่างผู้บริโภคในแง่การรับประกันว่าจะไม่ใช้หรือบริโภคสินค้าที่ผลิตมาจากแร่แห่งความขัดแย้งและสนับสนุนความรุนแรงในดินแดนคองโกโดยไม่รู้ตัว ก็คือเครื่องมือทางกฎหมายที่จะช่วยทำให้ประเด็นปัญหาถูกแก้ไขอย่างแท้จริง ดังนั้นเมื่อได้กำหนดนโยบายระหว่างประเทศให้เป็นมาตรฐานสากลแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการตรากฎหมายและปรับเปลี่ยนกฎหมายภายในของแต่ละรัฐให้คู่ขนานไปกับนโยบายดังกล่าว

กระบวนการส่วนต่อมาที่จำเป็นต้องดำเนินการบริษัทต่าง ๆ ต้องจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบห่วงโซ่อุปทานหรือกระบวนการผลิตของตนอย่างตรงไปตรงมาและเข้มงวด ทั้งนี้โดยใช้กฎหมายภายในประเทศที่ได้จัดให้มีขึ้นแล้ว ตัวอย่างเช่นประเทศไทยต้องบรรจุบทบัญญัติทางกฎหมายเรื่องข้อห้ามการใช้งานแร่แห่งความขัดแย้งไว้ในพระราชบัญญัติแร่ให้เป็นข้อกฎหมายที่มีผลบังคับใช้และมีบทลงโทษโดยรัฐ เพื่อให้องค์กรของรัฐหรือภาคเอกชนได้ปฏิบัติตามในรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือรายงานการตรวจสอบสถานะของแร่ต่อสาธารณะและดำเนินการตามผลลัพธ์เพื่อให้แน่ใจว่าแร่ดังกล่าวมิได้มีที่มาจากกลุ่มกบฏที่ใช้ความรุนแรงอีกต่อไป หากบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามกฎหมายรัฐบาลจำต้องมีระบบตรวจสอบและต้องสามารถบังคับให้ บริษัทเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงในการนำแร่แห่งความขัดแย้งมาใช้ การสร้างขีดความสามารถในการจัดการและความรับรู้ต่อการมีอยู่ของแร่ดังกล่าวได้ ประสิทธิผลในการควบคุมการหมุนเวียนของแร่แห่งความขัดแย้งในตลาดจึงจะลดน้อยลง กฎหมายแร่ กฎหมายหลักทรัพย์ของไทยอาจต้องมีการบูรณาการและให้บริษัทที่ทั้ง

เป็นและไม่ได้เป็นบริษัทจดทะเบียน (listed company) มี**แรงจูงใจของบริษัท (จดทะเบียน) ในการสร้างความโปร่งใสในประเด็นแร่แห่งความขัดแย้งเพื่อขานรับความน่าเชื่อถือของตลาดแร่ไทย**

ประการต่อมาเมื่อมีกฎหมายเป็นโครงสร้างแล้วเพื่อส่งเสริมให้ความรับรู้เรื่องนี้ออกสู่ประชาชนเป็นวงกว้างมากที่สุด ต้องมีการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ข้อมูลนี้สู่ประชาชนทุกคนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการสร้างความตระหนักและการฝึกอบรมแก่ประชาชนทั่วไป จัดให้มีแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ทันสมัยภายในภาคเอกชนด้วยการเผยแพร่เครื่องมือและวิธีการ เพราะการดำเนินการตรวจสอบสถานะแร่อย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญควรเป็นสิ่งที่ภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนโดยไม่ผลักภาระให้กับผู้ประกอบการเอกชนมากเกินไป หลายครั้งที่ความเจริญก้าวหน้าทางการค้าและเทคโนโลยีมักเดินสวนทางกับสิทธิมนุษยชนและความเสี่ยงจากความขัดแย้งทางการเมืองอยู่เสมอ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือกันตามกำลังของตนเองในการระแวดระวังการสนับสนุนการมีอยู่ของแร่แห่งความขัดแย้งโดยไม่รู้ตัว แร่ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดหาแร่ได้อย่างรวดเร็วและหลีกเลี่ยงการถูกปลดจากการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแร่อีกด้วย

สุดท้ายเมื่อย้อนกลับไปที่ต้นทางคนงานเหมืองจะได้รับความคุ้มครองไปโดยปริยายรวมถึงมีความมั่นคงในอาชีพจากการที่ผู้ประกอบการและผู้ควบคุมการผลิตแร่มิใช่กลุ่มติดอาวุธอย่างที่ผ่านมาเพราะไม่มีผู้ใดสนับสนุนแร่แห่งความขัดแย้งอีกต่อไป ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นระบบการปฏิบัติงานในภาพรวมของหน่วยงานซึ่งจะช่วยสนับสนุนนโยบาย Conflict Mineral จะเห็นได้ว่า OECD Guidance และหลักการของ Dodd- Frank ของสหรัฐอเมริกาควรถูกนำมาใช้เสมือนเป็นบรรทัดฐานทางกฎหมายในระดับสากลก็ว่าได้ เพราะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม เพิ่มโอกาสทางธุรกิจและลดความผิดพลาดในระบบอุตสาหกรรมแร่

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าผู้ประกอบการหลายรายจะขานรับและให้ความร่วมมือกับแนวนโยบายแร่แห่งความขัดแย้งเป็นอย่างดีมากแล้ว แต่ยังคงปรากฏการเล็ดรอดเข้ามาของแร่ชนิดดังกล่าวอาทิเช่น จากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีสถานการณ์คล้ายคลึงกับในประเทศคองโกอยู่เนือง ๆ จึงสมควรให้มีการปฏิรูปกฎหมายและนโยบายที่ชัดเจนต่อการควบคุมแร่แห่งความขัดแย้งอย่างยิ่ง ประการที่สองต้องควบรวมองค์กรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว และประการสุดท้ายจัดทำโครงการความร่วมมือในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงและระบบธุรกิจแร่ระหว่างประเทศ เพื่อให้ข้อมูลและอบรมให้บริษัทขนาดใหญ่และขนาดย่อม รวมถึงบุคคลทั่วไปได้ตระหนักถึงประเด็นปัญหานี้

บรรณานุกรม

ณัชชา สุขะวัธนกุล. (23 ตุลาคม 2563). แร่ธาตุแห่งความขัดแย้ง: เมื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนแฝงมากับระบบอุตสาหกรรม. *กรุงเทพธุรกิจ*.

เรื่องเล่าจากข้าวของ. (2562). *แร่แห่งความขัดแย้ง*. สืบค้นวันที่ 24 กรกฎาคม 2564, จาก http://kundaliniyogana.com/2019/09/02/แร่แห่งความขัดแย้ง/

Archbishop Rusengo, Francois. (n.d.). *Progress and Challenges on Conflict Minerals*. Retrieved July 3, 2021, from https://enoughproject.org/special-topics/progress-and-challenges-conflict-minerals-facts

Bates, Nick, and Sunman, Hilary. (2009). *Trading for Peace: Achieving security and poverty reduction through trade in natural resources in the Great Lakes area*. Retrieved July 17, 2021, from https://www.eldis.org/document/A42479

Coghlan, B., Ngoy, P., Mulumba, F., Hardy, C., Bemo, V. N., Stewart, T., Lewis, J., and Brennan, R. (2018). *Mortality in the Democratic Republic of Congo: An ongoing crisis*. New York: International Rescue Committee.

DODD-FRANK WALL STREET REFORM AND CONSUMER PROTECTION ACT, PUBLIC LAW 111–203 2010.

Enough Project. (2017). *11 Letters from Congolese Civil Society Groups in Support of the U.S. Conflict Minerals Law*. Retrieved July 22, 2021, from https://enoughproject.org/blog/seven-letters-congolese-groups-support-us-conflict-minerals-law

European Commission. (2020). *Combatting conflict minerals*, Retrieved July 11, 2021, from https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/conflict-minerals-regulation/

Garrett, Nicholas and Mitchell, Harrison. (2009). *Trading conflict for development*. Retrieved July 3, 2021, from https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08b6ced915d3cfd000ce4/trade-conflict-development.pdf

Garrett, Nicholas and Mitchell, Harrison. (2018, March 5). Congo Rebels Cash in on Demand for Tin, *Financial Times*.

Garrett, Nicholas, Sergiou, Sylvia, and Vlassenroot, Koen. (2019). Negotiated Peace for Extortion: The Case of Walikale Territory in eastern DR Congo. *Journal of East African Studies*, 3 (1), Retrieved July 24, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/233148193_Negotiated_Peace_for_Extortion_The_Case_of_Walikale_Territory_in_Eastern_DR_Congo

Garrett, Nicholas. (2018). *Artisanal Cassiterite Mining and Trade in North Kivu: Implications for Poverty Reduction and Security*. Washington DC: The World Bank.

International Conference on the Great Lakes Region, The Pact on Security, Stability, and Development in the Great Lakes Region 2012.

Koch, Dirk-Jan. and Kinsbergen, Sara. (2018). Exaggerating unintended effects? Competing narratives on the impact of conflict minerals regulation. *Resources Policy*, 57. Retrieved July 10, 2021, from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301420717302222?via%3Dihub

Kugiya, Hugo. (2012). *New SEC rule forces manufacturers to disclose 'conflict minerals'.* Retrieved July 17, 2021, from https://www.bizjournals.com/seattle/news/2012/10/11/new-sec-rule-forces-manufacturers-to.html

Magnowski, Daniel. (2018, October 30). Tin price spike shows Congo's growing origin role, *Reuters.*

OECD. (2016). *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas: Third Edition*. Paris: OECD Publishing.

Prendergast, John. (2009). *Can You Hear Congo Now? Cell Phones, Conflict Minerals, and the Worst Sexual Violence in the World.* Retrieved July 11, 2021, from https://enoughproject.org/reports/can-you-hear-congo-now-cell-phones-conflict-minerals-and-worst-sexual-violence-world

Tegera, Aloys and Johnson, Dominic. (2017). *Rules for Sale: Formal and informal cross-border trade in Eastern DRC*. Goma: Pole Institute.

The Enough Project Team and the Grassroots Reconciliation Group. (2019). *A Comprehensive Approach to Congo's Conflict Minerals*. Washington: The Enough Project.